

فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای

سال ۱۰، شماره پیاپی ۳۹، پاییز ۱۳۹۹

شاپای چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپای الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳

<http://jzpm.miau.ac.ir>

مقاله پژوهشی

واکاوی فرایند خزش شهری و تأثیر آن در پسرکانه‌های روستایی پیرامون شهر مریوان

حسین کریم زاده: استادیار دانشکده برنامه ریزی و علوم محیطی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

سیما سعدی: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۹

صص ۱۵۶-۱۴۱

دریافت: ۱۳۹۷/۸/۲۹

چکیده

گسترش ناموزون شهری پدیده‌ای است که در نیمه دوم قرن بیستم در اکثر کشورهای جهان اتفاق افتاده است. به طوری که نواحی کلان شهری با فشار در درون نواحی روستایی رشد کرده و سکونتگاه‌های روستایی مورد مهاجرت سریع قرار گرفته‌اند. به همین دلیل در پژوهش حاضر به واکاوی خزش شهری و تأثیر آن در پسرکانه‌های روستایی مجاور شهر مریوان پرداخته شده است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی - پیمایشی و میدانی می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی ارتباط میان عوامل (ابعاد و شاخص‌های مورد استفاده در پژوهش) و تعیین سهم هر یک از آنان از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار SPSS ۲۲ برای مرتب سازی داده‌ها و تحلیل توصیفی روستاهای مورد مطالعه و پاسخگویان و همچنین از نرم افزار AMOS ۲۴ برای مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شده. از طرفی برای تجزیه و تحلیل فضایی از روش درونیابی IDW در نرم افزار ARC GIS استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به یافته های مدل معادلات ساختاری AMOS، نسبت کای دو بر درجه آزادی بین مقدار مورد قبول ۲ تا ۳ یعنی ۲,۲۸۶ می باشد. بنابراین بر اساس نتایج حاصل شده مدل از برازش مناسبی برخوردار است. همچنین، در منطقه مورد مطالعه بیشترین تأثیر خزش شهری بر نواحی روستای الحاقی در زمینه بعد اقتصادی (بار عاملی ۲,۶۳)، در مرتبه دوم بعد اجتماعی - فرهنگی (بار عاملی ۲,۲۱) در مرتبه سوم بعد کالبدی (بار عاملی ۱,۹۷) و در مرتبه چهارم بعد مدیریتی - اداری (بار عاملی ۱,۱۵) ... را داشته‌اند. با توجه به یافته‌های تحلیل فضایی پژوهش، هر چه فاصله از شهر بیشتر باید تأثیرات خزش شهری کمتر می شود و برعکس. همچنین، بیشترین اثرات منفی خزش شهری در شهر مریوان افزایش گرایش به زیرساخت و ساز بردن اراضی کشاورزی، روستایی شدن بافت شهری و شهری شدن بافت روستایی، تعارض‌های اجتماعی - فرهنگی، چالش و مدیریت زیر ساخت ناشی از اسکان غیر رسمی، افزایش اثرات مخرب زیست محیطی بر شهر و سردرگمی مدیریت در روستاهای حاشیه‌ای می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: خزش شهری، رشد بی قواره، پسرکانه‌های روستایی، مدل معادلات ساختاری، شهر مریوان.

مقدمه:

الگوی خزش شهری از دهه ۱۹۶۰ در گفتمان شهری به طور جدی مطرح و تا مدت‌های مدیدی به عنوان پدیده‌ای مختص شهرهای آمریکایی در نظر گرفته می‌شد که به خاطر وفور زمین‌های ارزان، ساخت بی‌رویه جاده‌ها و تولید بیش از اندازه ماشین در این کشور رخ داد. اما این امر امروزه به پدیده‌ای جهانی تبدیل شده است که بیشتر کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه با آن روبرو هستند (Meshkini, ۲۰۱۳: ۵۳). مهم‌ترین عامل این پدیده را می‌توان رشد روز افزون جمعیت و افزایش مهاجرت‌های روستایی-شهری دانست. از آنجا که رشد سریع جمعیت شهری باعث بوجود آمدن مشکلاتی از قبیل، حاشیه‌نشینی، افزایش قیمت مسکن، کمبود خدمات و امکانات، آلودگی‌های زیست‌محیطی، توسعه ناموزون شهر، اختلال درآمد و... می‌شود، مسأله توجه به ساختار فضایی شهر و یافتن راه‌حلی برای کنترل و هدایت تحول شکل شهر دارای اهمیت فراوانی است. رشد افقی شهر فرایندی پویا، بدیهی و مداوم است که اگر این روند سریع، بدون برنامه و ناموزون باشد علاوه بر اینکه ترکیب فیزیکی مناسبی از شهر را پدید نمی‌آورد، مشکلات فراوانی را در زمینه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی برای شهر به ارمغان خواهد آورد، چنین شکلی از توسعه شهر، الگویی از یک شهر بیمار خواهد بود که دچار آسیب‌های ناشی از این بی‌نظمی رشد شده است (Varesi, 2012: 137). در واقع، شهرها در مرحله‌ای از رشد خود پس از افزودن چند پوسته جدید به کالبد اولیه، قادر به تداوم رشد پیوسته نیستند و گرایش به انتشار جمعیت و فعالیت در پیرامون آن‌ها به صورت ناپیوسته تشدید می‌شود. برخی از این فعالیت‌ها به سبب زمین بر بودن و برخی دیگر به سبب کارایی و وابستگی مکانی به ورودی‌ها، به حومه‌ها منتقل شده، یا در آنجا احداث می‌گردند (Clark, 1996: 16 & Potter, 1998: 65). به طوری که نواحی کلان‌شهری با فشار در درون نواحی روستایی رشد کرده؛ و سکونتگاه‌های روستایی مورد مهاجرت سریع قرار گرفته‌اند. علاوه بر این، در طول نیمه دوم قرن بیستم، مهاجرت به مرکز شهر وارونه شده، و جمعیت به خارج از شهر و در داخل حومه‌ها سرریز شده است. این موضوع، مسائل کاربری اراضی شهری-روستایی را پیچیده‌تر کرده و به صورت مسأله‌ای اساسی برای تغییر در نواحی پیرامونی کلان‌شهر ظاهر شده است (Krieger, 1999: 15-16). این مسئله، در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، فضایی و کالبدی کانون‌های روستایی دور و نزدیک را متأثر می‌سازد که در بسیاری از موارد به دلیل موجی بودن این جریان‌ها، آن دسته از روستاها که در کمترین فاصله با شهرها قرار داشته، بیشترین نوع تأثیرات را می‌پذیرد. تبعات متعددی از گسترش نابسامان شهرها در ابعاد مکانی - فضایی بر روستاهای پیرامونی تأثیرگذار بوده که از مهم‌ترین آن می‌توان به تغییرات در کاربری و پوشش اراضی محدوده عرفی این روستاها اشاره کرد. در دهه اخیر نیز بر اساس رویکرد زیست‌محیطی و پایدار محور حاکم بر نظامات فکری و اجرایی ملل، مقوله تغییرات کاربری اراضی از عمده‌نگرانی‌هایی است که مورد توجه جدی قرار دارد (Parry, 1990, Meyer & Turner, 1994). به همین دلیل تغییر در کاربری اراضی روستایی سبب تحول در ساختار اقتصادی روستاها و از بین رفتن اراضی کشاورزی به عنوان یکی از اصلی‌ترین بنیان‌های تولید در این فضاها و هم‌چنین آسیب جدی به سایر منابع از جمله منابع آب، زیستگاه‌های حیات وحش و منابع خاک به لحاظ کاهش مواد آلی، تغییر در رطوبت و شورشدن آن می‌گردد (Engle, 2010; Chelik, 2005 & Dan, 2012: 2). از دیگر این پیامدها می‌توان به تأثیرات کالبدی در روستاها اشاره کرد که در معرض خزش و گسترش ناپیوسته فیزیکی قرار دارند که می‌توان تغییر شکل و فرم خانه‌ها، تغییر در شبکه معابر و تغییر مبلمان روستایی را نام برد (Radelof, 2005; Woods, 2010).

در مجموع می‌توان یکی از پیامدهای عمده خزش شهری را تغییر کاربری اراضی پیراشهری که غالباً متعلق به فضاهای روستایی است برشمرد. در واقع خزش شهری همیشه منجر به تغییر کاربری اراضی می‌شود، حال ممکن است این تغییر در زمین‌های زراعی و باغی صورت پذیرد و یا جنگل‌ها و دامنه‌های کم و بیش شیب دار کوه‌ها و تپه‌ها در واقع طی مکانیزمی با افزایش جمعیت شهری افزایش تقاضا برای زمین ایجاد می‌شود که در نتیجه آن ساکنان شهری برای برآورده کردن نیاز خود مجبور به چنگ اندازی و تصرف زمین‌های نواحی روستایی پیرامون می‌شوند، که این عامل باعث افزایش قیمت زمین‌های کشاورزی و تغییر کاربری آنها به کاربری مسکونی یا صنعتی-تجاری می‌شود. با ادامه این روند بسیاری از زمین‌های کشاورزی از دسترس اقتصاد و تولید خارج می‌شوند. این فرایند سبب می‌شود که بخش کشاورزی در محیط روستا اهمیت اقتصادی خود را از دست داده و از نظر اجتماعی - سیاسی دچار محرومیت گردد (Zamani & Salehi, 2018). شهر مریوان نیز از این قاعده مستثنی نیست و مانند اغلب شهرهای کشور خزش شهری را تجربه کرده است که در دهه‌های اخیر اراضی پیرامون و چهره برخی از جوامع روستایی واقع در حوزه نفوذ این شهر تحت تأثیر افزایش شدید جمعیت و به تبع آن گسترش فضایی، تغییرات قابل توجهی را به خود دیده است. از آنجایی که گسترش فضایی شهر بالاخص در سال‌های اخیر بصورت گسترش غیر ارگانیک بوده دگرگونی‌های را در روستاهای اطراف مریوان به دنبال داشته است که این دگرگونی در ابعاد مختلف اداری -

مدیریتی، اقتصادی، کالبدی و اجتماعی - فرهنگی پیامدهایی می‌باشد. در همین راستا پژوهش حاضر به بررسی اثرات خزش شهری در پسرکرانه‌های روستایی مجاور شهر مریوان می‌پردازد. در نهایت سوالی که در این پژوهش سعی بر پاسخ آن داریم به این صورت است که خزش شهری در پسرکرانه‌های روستایی مجاور شهر مریوان از نظر ابعاد اداری - مدیریتی، اقتصادی، کالبدی و اجتماعی - فرهنگی چه تأثیراتی داشته است؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

در گذشته شهر به آسانی از سرزمین‌های پست و اطراف قابل تمیز و تفکیک بود و حومه‌های خطی شکل بدون هیچ دشواری قابل شناسایی بودند. از سویی روستاها اساساً دهقانی بودند و حد میان مناظر و فعالیت‌ها کاملاً منفک می‌نمود. در سده نوزدهم با پیدایش نخستین حومه‌ها وضع رو به پیچیدگی نهاد، فضاهای ساخته شده از مرکز شهر فراتر رفت و دهستان‌های مجاور را دربرگرفت (Meshkini, 2013: 4). در قرن بیستم، با وسعت گرفتن وسایل حمل و نقل عمومی و امکان جابجایی به حومه شهرها فراهم شد و ایجاد حومه‌هایی با کارکردهای اداری و صنعتی، کم‌کم شهرها و حومه‌های آن به یک کانون جمعیتی متمرکز تبدیل شدند. این روند در نیمه دوم قرن اخیر سرعت بیشتری گرفت که در کشورهای جهان سوم به صورت گسترده‌تر مطرح می‌باشد. همچنین در آمریکا نیز رشد سریع حومه‌ها به دلیل کاهش هزینه حمل و نقل و افزایش دسترسی به اتومبیل سبب از بین رفتن فضاهای سبز اطراف شده است (Sturtevant and Jung, ۲۰۱۱: ۴۸). به طوری که، یافته‌های بدست آمده توسط آنجل و لوپز در بارسلونا طی ۲۰ سال گذشته نشان می‌دهد که افزایش جمعیت در نواحی حریم شهر تغییرات ساختاری فضای زیادی را در این نواحی بوجود آورده است (Angel & Lopez, 2010: 119). از این رو، شهرها با توجه به پیچیدگی‌های اجتماعی، محیطی، اقتصادی و کالبدی دارای نظامی در هم تنیده و متنوع هستند که سطحی از مدیریت و برنامه‌ریزی فراگیر و جامع را برای دوام خود طلب می‌کنند. ضرورت این امر تا حدی است که در سرتاسر جهان، مدیریت شهرها به یکی از اهداف و وظایف اصلی دولت‌ها بدل شده و در سطوح بین‌المللی در رأس توجه سازمان‌های مرتبط قرار گرفته است (Iranost, 2011: 45). در این ارتباط حکمروایی خوب شهری به عنوان یک هدف و وسیله اصلی توسعه شهری از سوی سازمان‌های وابسته به ملل متحد بسیار مورد توجه قرار گرفت. نکته روشن در این مباحث این است که مدیریت شهری نیازمند توجه بیشتری است و دولت‌ها و ملت‌ها برای دستیابی به محیط بهتر و پایدارتر و زندگی جمعی آسوده‌تر، نیازمند الگوها و شیوه‌های مدیریت و نوآوری‌های بیشتر در اداره شهرها هستند (Carbó - Ramrez & Zuria, 2011). به همین خاطر، مدیریت شهری، نیازمند توجه بیشتری است. دولت‌ها و ملت‌ها برای دستیابی به محیط بهتر و پایدارتر و زندگی جمعی آسوده‌تر، نیازمند الگوها و شیوه‌های مدیریت و نوآوری‌های بیشتر، در اداره شهرها هستند؛ با این همه، روشن است که شهرها با توجه به شرایط در برگیرنده آنها از مسائل و مشکلات متفاوتی برخوردارند (Carbo, 2011: 217). می‌توان گفت، اهداف مدیریت شهری عبارتست از هدف تئوریک سیستم مدیریت شهری، تقویت فرایند توسعه شهری است به نحوی که در سطح متعارف جامعه زمینه و محیط مناسبی برای زندگی راحت و کارآمد شهروندان، به تناسب ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی فراهم شود (Afifi, 2015: 80). اگر به این مسئله توجه کافی نشود، نه تنها نواحی شهری بلکه حومه و نواحی روستایی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و اثرات منفی جبران‌ناپذیری بر هر دو نواحی از جمله اقتصاد و کاربری اراضی روستاها خواهد گذاشت. این مسئله می‌تواند مانع رسیدن روستاها به الگوهای توسعه و توسعه پایدار شود (Li et al, 2019: 194-195; Ma et al, 2018:77).

روستا زیستگاه جماعتی از مردم در خارج از محدوده شهرهاست که با مشخصات جمعیتی معین و به عنوان جامعه‌ای مستقل و دارای هویت‌های خاص فرهنگی، تاریخی، اقلیمی، جغرافیایی و اقتصادی با اتکا بر نظام‌های رهبری و مدیریت محلی خود عرصه فعالیت‌های کشاورزی است. قدمت موجودیت روستا از ابتدای مدنیت بشر آغاز شده است. لیکن شهر به صورت یک واحد هستی کل در نظر گرفته می‌شود و شناخت بافت کالبدی و شکل بندی ساختمانی، شناسایی ساختارهای گوناگون و وضع کارکردهای سیاسی، فرهنگی، دینی، اجتماعی - اقتصادی و مرکزیت شهر با دعوی تمام‌نگری به طور تام و تمام و با توجه به سلسله رابطه‌های فضایی، اجتماعی، اقتصادی و معنوی بین عناصر و کارکردهای شهری بررسی و به نیروهای شکل‌دهنده آنها توجه می‌شود (Scott et al, 2007: 4). از این رو، روستاهای الحاقی به دلیل ادغام با شهرها از روند عادی خود دور شده و هنجارهای آنها دچار تغییر و تحولات گشته است و ساخت و سازهای نامأنوس و ناهماهنگ با نظام شهرسازی در آنها به وجود آمده است که دیگر نه از سبک منسجم مسکن روستایی خبری است و نه از سبک مهندسی شهر، که به نوعی اسکان غیررسمی شکل می‌گیرد (Najafi Kani et al, 2013, 103). بنابراین، پیوندهای روستایی - شهری^۱ حاصل تعامل دوسویه سکونتگاه‌های روستایی و کانون‌های شهری در عرصه منطقه‌ای است. از لحاظ نظری تحقیق این گونه

¹ Rural - Urban Linkage

جریان‌ها در بستر دگرگونی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جاری، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، با تنوع و تقویت اشتغال در محیط‌های روستایی همراه است. بر این مبنا پیوندهای روستایی - شهری را می‌توان از دو منظر، پیوندها در عرصه فضا و تعامل در سطح بخش‌ها مورد بررسی قرار داد (Saeedi, 2010: 216). همه این موارد زمینه را برای توجه به خزش شهری^۱ و خزش روستایی فراهم کرد. در ادامه به بررسی این اصلاح پرداخته ایم:

خزش شهری و اصطلاح خزش از میانه ۱۹۴۰ وارد ادبیات کاربری اراضی شده است و به عنوان پیشوندی برای کلمه شهر به کار گرفته می‌شد (Klapka et al, 2010: 54). پدیده خزش شهری با دست‌اندازی کانون‌های شهری به اراضی کشاورزی و روستایی پیرامونی در پیوندی تنگاتنگ قرار دارند و از پیامدهای خوردگی و خزش شهری می‌توان به تزلزل بنیادهای فعالیت و اقتصاد روستاهای پیرامون شهرها و محدودیت تولید زراعی، رشد بی‌رویه و نامتعادل شهرها، گسترش فعالیت‌های غیرتولیدی، حاشیه‌ای و به اصطلاح غیررسمی، جدایی‌گزینی فضایی در درون عرصه‌های کلانشهری، بروز پدیده رو به رشد حاشیه‌نشینی. به طور کلی، پدیده خزش شهری، یکی از عمده‌ترین و حاشیه‌سازترین چالش‌های فراروی برنامه‌ریزان، شهروندان و شهرسازان در سده بیست و یکم است. در نتیجه رشد روزافزون، بدون برنامه و لجام گسیخته جمعیت و تسلط سیستم حمل و نقل خودرو محور بر شهرها شکل گرفته است. در این میان الگوی خزش شهری به صورت ساخت و سازهای غیر مجاز و سکونتگاه‌های غیر رسمی در پیرامون کلانشهرهای کشورمان رخساره نموده و باعث از بین رفتن اراضی ارزشمند کشاورزی و تحمیل هزینه‌های سرسام‌آور برای گسترش تأسیسات زیربنایی شده است. خزش شهری به رشد اتفاقی و کم‌تراکم در گستره وسیعی اطلاق می‌شود که الگوی مسکونی مسلط بر آن به شکل واحدهای مسکونی تک‌خانواره است. نتیجه بارز این الگوی شهری، انزوای اجتماعی افراد، گرم شدن کره زمین به خاطر آلاینده‌های ناشی از خودروهای شخصی، سیل و فرسایش، زوال مزارع کوچک، نابودی حیات وحش، کمبود خدمات و امکانات رفاهی و زیربنایی و برهم خوردن تعادل طبیعت و اختلال در زندگی روزمره است (Haraini et al, 2016). در مجموع می‌توان یکی از پیامدهای عمده خزش شهری را تغییر کاربری اراضی پیراشهری که غالباً متعلق به فضاهای روستایی است برشمرد. در واقع خزش شهری همیشه منجر به تغییر کاربری اراضی می‌شود، حال ممکن است این تغییر در زمین‌های زراعی و باغی صورت پذیرد و یا جنگل‌ها و دامنه‌های کم و بیش شیب‌دار کوه‌ها و تپه‌ها (Jalalian et al, 2013: 78) یکی از پیامدهای گسترش شتابان مادر شهرها به ویژه طی نیم قرن اخیر خزش شهری است که به معنی گسترش شهرها در نواحی پیرامونی است که اغلب بار منفی به همراه دارد. در واقع خزش شهری از ویژگی‌های شناخته شده بیشتر شهرهای کشورهای در حال توسعه است که از نظر اجتماعی و اقتصادی چشم‌اندازی از فقر، اسکان غیر رسمی، کاربری غیرقانونی اراضی در حاشیه شهرها، فقدان یا کمبود شدید امکانات زیرساختی و خدمات عمومی را نشان می‌دهد (Ray dans, 2012: 138). این مسئله باعث تغییر چشم‌انداز و افزایش هزینه خدمات عمومی می‌شود. فضاهای با ارزش کشاورزی، بوم‌شناختی و چشم‌اندازها را اشغال می‌کند و باعث ایجاد یک مدل تحرک و جابجایی می‌شود که اساس آن اتومبیل، گسترش شبکه راه‌ها و بزرگراه‌ها و حمل و نقل پیشرفته است. این مدل گران‌باعت توزیع نابرابر فرصت‌ها و منابع می‌شود و از لحاظ زیست‌محیطی نیز نامناسب است (Kamila & Pal, 2015). تبدیل زمین‌های کشاورزی بیشتر اثرات منفی را بر این مناطق داشته، به طوری که برای بیشتر مناطق شهری، زمین‌های کشاورزی، اصلی‌ترین منابع برای تولید غذا و مواد اولیه صنایع به شمار می‌آیند (Rojas et al., 2013). اما، همچنان که ارزش زمین برای توسعه اقتصادی افزایش می‌یابد زمین‌های کشاورزی به زمین‌های غیرکشاورزی تبدیل می‌شود. خزش شهری به سرعت باعث «خوردگی» در زمین‌های کشاورزی ابتدایی می‌شود پذیرای رشد شدید جمعیت و پاسخگوی تقاضای بالای توسعه در شهرها باشند (Shafiee Sabet & Khaksar, 2017: 57). در ادامه به تعدادی از تحقیقات صورت گرفته پیرامون موضوع تحقیق اشاره می‌شود:

¹ Urban Sprawl

² Rural Sprawl

³ Gobbled-up

جدول ۱ - پیشینه داخلی و خارجی پژوهش

نویسندگان	عنوان فعالیت علمی	نتایج
شیخ بیگلر و اکبریان رونیزی (۱۳۹۷)	خرزش شهری، الحاق روستا به شهر و تحلیل اثرات و پیامدها از دیدگاه ساکنان (مطالعه موردی: روستاهای الحاقی به کلان شهر شیراز)	با توجه به نتایج این پژوهش، از دیدگاه پاسخگویان آثار منفی الحاق روستاهای اطراف شهر شیراز در ابعاد اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی، به طور نسبی بیش از آثار مثبت آن بوده است. همچنین تفاوت معناداری میان این آثار در قالب سه بعد مذکور مشاهده است. در میان متغیرهای فردی شامل جنس، سن، شغل، تحصیلات و مدت سکونت در روستا، رابطه رضایتمندی با همه متغیرها به جز متغیر جنس، معنادار است.
علوی و همکاران (۱۳۹۶)	تحلیل فضایی عوامل شکل‌گیری خرزش شهری در شهر بابل	نتایج به دست آمده از مدل آنترپوی شانون در این پژوهش نشان داده است که گسترش شهر بابل پراکنده و غیر مترکم بوده است. مدل هلدن نیز نشان می‌دهد که از سال ۱۳۹۰-۱۳۳۵ حدود ۷۵ درصد از رشد شهر به خاطر رشد جمعیت بوده و ۲۵ درصد دیگر مربوط به رشد افقی و اسپرال شهر بوده است که منجر به کاهش تراکم ناخالص و الحاق مناطق پیرامونی به شهر بابل شده است.
شفیعی ثابت و خاکسار (۱۳۹۶)	پیامدهای محیطی-اکولوژیک خرزش شهری در سکونتگاه‌های روستایی پیرامون شهر همدان	محاسبات انجام شده در این پژوهش حاکی از آن بوده که در ناحیه همدان بر اثر رشد خزنده شهر به شکل گسترده، بیشترین میزان تغییر کاربری زمین در یک دوره ۲۵ ساله یعنی از سال ۱۹۹۰ میلادی تا سال ۲۰۱۵ در اراضی زراعی بوده است. به طوری که این اراضی به میزان ۱۰۱۷ هکتار در این دوره کاهش یافته است. در همین دوره اراضی مرتعی نیز حدود ۱۸۹ هکتار کاهش داشته است. در مقابل، ساخت و ساز مسکونی، در سال ۲۰۱۵ میلادی نسبت به سال ۱۹۹۰ میلادی به میزان ۸۰۵ هکتار افزایش یافته است.
سعیدی و همکاران (۱۳۹۵)	نقش خرزش روستایی و تغییر کاربری اراضی مطالعه موردی: پیرامون شهر همدان	نتایج این پژوهش نشان داده اند که میزان مساحت بافت کالبدی روستاها در ابتدای دوره ۱۳۷۴ بالغ بر ۴۵۰۳ هکتار بوده که در پایان دوره ۱۳۹۴ به ۷۷۶۲ هکتار رسیده که این میزان نشان دهنده تخریب و تغییر کاربری اراضی بیش از ۲۲۰ هکتار زمین کشاورزی و باغی پیرامون شهر همدان است. بر این اساس مدیریت خردمندانه اراضی زراعی و باغی و سیاستگذاری‌ها در جهت حفاظت و صیانت از مین‌های کشاورزی در منطقه شهری همدان و سکونتگاه‌های روستایی پیراشهری در قالب رویکرد پیوندهای روستایی - شهری ضروری است.
علی نوری کرمانی و همکاران (۱۳۹۴)	مدیریت شهری و تعارض ناشی از الحاق نقاط روستایی به محدوده شهرها (اسلامشهر و روستای شاطره)	نتایج نشان می‌دهد که برخلاف نبود تفاوت معنادار بین عوامل مدیریتی اسلامشهر و روستای شاطره، عوامل کالبدی شهر و روستا تفاوت معناداری دارند و ناهمگونی رویکرد مدیریت در نقاط شهری و روستایی، عاملی مؤثر در ایجاد تعارض است. از سویی دیگر، مدیریت شهری در حل این تعارض‌ها نقشی اساسی دارد.
لی و همکاران (۲۰۱۹)	خرزش شهری - منطقه ای در مناطق مرکزی چین و روابط فضایی آن بر اساس یک رویکرد چندگانه	در مطالعه دو منطقه پکن - تیانبجین - هبی (BTH) و منطقه دلتا رودخانه یانگ تزی (YRD) مورد بررسی قرار داده اند. نتایج نشان که در مقیاس منطقه ای، هر چند هر دو منطقه در سال‌های ۱۹۸۰-۲۰۱۰ به سرعت گسترش یافته اند اما تفاوت‌های واضحی در الگوهای اسپراسیون (خرزشی) منطقه ای آنها وجود داشت. منطقه غربی گسترش سریع شهرنشینی (خرزش شهری) و مناطق شرقی سریع‌ترین رشد روستایی (خرزش روستایی) را در پی داشته اند.
ما و همکاران (۲۰۱۸)	کاهش جمعیت، گسترش شهری و تغییرات صنعتی چه تأثیری در تغییر کاربری زمین در مناطق روستایی داشته اند؟	نتایج نشان داده است که سرعت و الگوی تغییر ساختار فضایی در سه ناحیه مورد مطالعه در منطقه کاملاً متفاوت بوده است، به طور مثال روند تغییر در مناطق کوهستانی بسیار کندتر و نسبت به سایر مناطق از توسعه کمتری بهره برده اند؛ برعکس، ساختار فضایی در دشتهای و نواحی نیمه کوهستانی تغییر قابل ملاحظه ای داشته و توسعه یافتگی هم بیشتر بوده است. کاهش جمعیت روستایی که اغلب در مناطق با ساختارهای اقتصادی منحصر به فرد رخ داده، به راحتی باعث تخریب زمین و محیط زیست شده، که این مسئله رها شدن بسیاری از مناطق روستایی را در پی داشته.
چالتو تاف (۲۰۱۴)	تحلیل فضایی و زمانی خرزش شهری در شهر دایرداوا در اتیوپی شرقی	با توجه به تحلیل فضایی - زمانی خرزش شهری در شهر دایرداوا (اتیوپی شرقی) گسترش چشمگیری داشته است و همچنین این گسترش باعث تغییرات عمده در پوشش اراضی کشاورزی نواحی روستایی در منطقه شده است.
موریسیو پولیدورو (۲۰۱۳)	چالش‌های برنامه ریزی شهری و خرزش شهری در لندرینا	نتایج نشان می‌دهد که چالش‌های برنامه ریزی شهری و خرزش شهری در شهر لندرینا عبارتند از: نابرابری فضایی شهری، تفکیک فضایی جامعه، تشدید شکاف شهری - روستایی، از بین رفتن زمین‌های کشاورزی نواحی روستایی و
بنایی (۲۰۱۳)	خرزش مراکز شهری: تعاریف، داده‌ها، روش‌های اندازه‌گیری، اثرات زیست محیطی مطالعه موردی شهر ممفیس	با توجه به پیامدهای زیست محیطی خرزش شهری در شهر ممفیس، هرچه خرزش شهری افزایش پیدا می‌کند اثرات منفی زیست محیطی (پوشش گیاهی، پوشش جانوری زمین‌های کشاورزی و ...) در منطقه افزایش پیدا می‌کند.
بی آنسا (۲۰۱۲)	خرزش شهری و تغییر کاربری اراضی در نواحی کلان شهری رومانی در پیرامون کلان شهر بوخار	تغییرات کاربری اراضی شدیدی در نواحی پیرامونی کلان شهر بوخارست رخ داده؛ که مهم‌ترین آن تبدیل و تغییر کاربری‌ها در زمینه اراضی کشاورزی بوده است. در این رابطه، خرزش شهری کلان شهر بوخارست اراضی کشاورزی را تبدیل به ساخت و سازهای شهری، صنعتی و تجاری به ویژه در مجاور کانون‌های شهری و در امتداد جاده‌های اصلی در درون منطقه کلان شهری کرده است. همچنین، اراضی کشاورزی زیادی نیز بدون استفاده در میان فضاهای ساخته شده رها گردیده است.
اگلاین (۲۰۱۰)	منطقه روستایی جدید: بررسی خرزش روستایی	خرزش شهری را در برابر خرزش روستایی قرار می‌دهد. او خرزش روستایی را حاصل گسترش روستاها به خارج و به هم پیوستن آن با روستای بعدی تفسیر می‌کند. به اعتقاد وی الگوی جدیدی در منطقه روستایی در حال ظهور است که نیاز به درک و شناخت آن می‌باشد و لازم است که محدودیت‌ها و راه‌های جلوگیری از آن شناسایی شود.

روش تحقیق:

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش و ماهیت گردآوری داده‌ها توصیفی - پیمایشی و میدانی می‌باشد. برای گردآوری اطلاعات در بخش نظری از روش اسنادی - کتابخانه‌ای و در بخش میدانی از روش پیمایش مبتنی بر مصاحبه و پرسشنامه بهره گرفته شد. جامعه آماری پژوهش را روستاهای الحاقی به شهر مریوان که شامل ۹۶۴ خانوار (بر اساس آمار سال ۱۳۹۵) بوده، تشکیل می‌دهد. برای نمونه‌گیری از روش تصادفی ساده و برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران که حداکثر تعداد نمونه را نشان می‌دهد، استفاده شد که در این بین ۳۵۰ خانوار به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. روستاهای مورد مطالعه پژوهش شامل ۵ روستای پیرامون شهر مریوان که در معرض ادغام با این شهر هستند، می‌باشند. پرسشنامه در ۴ بعد و ۳۲ گویه بر اساس طیف لیکرت طراحی شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی ارتباط میان عوامل و تعیین سهم هر یک از آنان از معادلات ساختاری استفاده شده است. مدل معادلات ساختاری یک روش آماری جامع برای آزمون فرضیه‌هایی درباره روابط بین متغیرهای مشاهده شده و متغیرهای مکنون می‌باشد. از طریق این رویکرد می‌توان قابل قبول بودن مدل‌های نظری را در جوامع خاص آزمون کرد و از آنجایی که اکثر متغیرهای موجود در تحقیقات برنامه‌ریزی روستایی به صورت مکنون یا پوشیده و پنهان می‌باشد، ضرورت استفاده از این مدل‌ها روز به روز بیش‌تر می‌شود. لازم به ذکر است، برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار ۲۲ SPSS برای مرتب‌سازی داده‌ها و تحلیل توصیفی روستاهای مورد مطالعه و پاسخگویان و از نرم افزار ۲۴ AMOS برای مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده، همچنین برای تجزیه و تحلیل فضایی و تولید نقشه‌های مبتنی بر داده‌های آماری، از روش درونیابی IDW در نرم افزار ARC GIS استفاده شده است.

جدول ۲- روستاهای نمونه و توزیع کل پرسشنامه‌ها در بین آن‌ها

نام روستا	تعداد خانوار	کل جمعیت	تعداد پرسشنامه
تازه آباد	۳۶۷	۱۴۳۱	۱۰۴
لنج آباد	۱۹۶	۹۹۶	۷۶
رشه ده	۱۲۶	۵۷۶	۵۵
حسن اوله	۹۹	۳۹۸	۵۱
موسک	۱۷۶	۷۵۹	۶۴
جمع	۱۱۰۴	۴۱۶۰	۳۵۰

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۶.

در این پژوهش، به منظور سنجش پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده که مقدار آن برابر با ۰٫۸۰۱ است در این تحقیق جهت تعیین روایی پرسشنامه‌ها از روش روایی صوری و نظر متخصصان مربوطه و همچنین روایی سازه و تحلیل عاملی تأییدی به صورت نشان داده شده در جدول (۳) استفاده شده است.

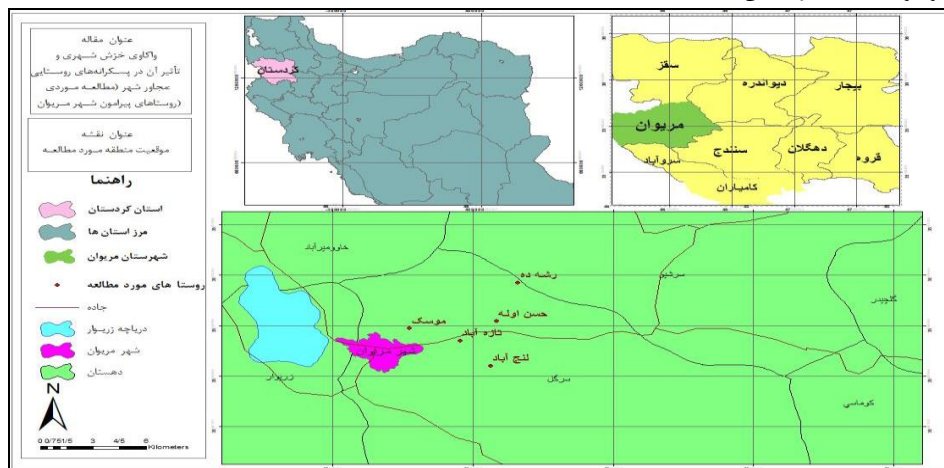
جدول ۳- نتایج تحلیل عاملی تأییدی (روایی سازه)

ضریب استاندارد	سطح معناداری	عدد معناداری	خطای استاندارد	تخمین غیر استاندارد	رابطه متغیرها		
۰/۳۰	***	۳/۵۵۹	۰/۰۰۷	۰/۰۲۴	مدیریتی - اداری	← -	خزش شهری
۰/۰۳۷	***	۴/۳۳۵	۰/۰۰۸	۰/۰۳۴	کالبدی	← -	خزش شهری
۰/۰۲۶	***	۴/۴۷	۰/۰۰۹	۰/۰۳۹	اقتصادی	← -	خزش شهری
۰/۰۳۱	***	۲/۰۸	۰/۰۰۶	۰/۰۱۲	اجتماعی - فرهنگی	← -	خزش شهری
۰/۰۳۳	***	۲/۱۹	۰/۰۰۹	۰/۰۱۴	تغییر در مکانیسم و فرآیند مدیریت	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۴۴	۰/۰۱۱	۲/۵۵۹	۰/۵۰۹	۱/۳۰۲	ناکارآمدی نظام مدیریت مالی	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۱	۰/۰۱۷	۲/۳۹۴	۰/۵۳۸	۱/۲۸۷	سردرگمی مدیریت پسرکانه های شهری	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۵۹	۰/۰۰۸	۲۶۳۹/	۰/۵۸۳	۱/۵۳۹	نحوه مدیریت زمین های کشاورزی	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۴۴	۰/۰۱۳	۲/۴۹	۰/۴۹۳	۱/۲۲۸	قرار گیری روستاییان در آمد و شد های نظام بروکراتیک اداری	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۴۴	۰/۰۰۴	۲/۹۰۱	۰/۶۰۹	۱/۷۶۶	سردرگمی مدیریت در روستاهای حاشیه ای و ناکارآمد جلوه دادن آن	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۱	۰/۰۸۶	۱/۷۱۵	۰/۳۹۷	۰/۶۸۲	فرهنگ سازمانی	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۵۹	۰/۰۰۶	۲/۷۳۸	۰/۵۱۸	۱/۴۱۸	ساختار سازمانی	← -	مدیریتی - اداری
۰/۰۱۵	***	۳/۱۳۲	۰/۲۹	۰/۸۰۱	گرایش به زیرساخت و ساز بردن اراضی کشاورزی در نقاط الحاقی	← -	کالبدی
۰/۰۱۵	۰/۰۰۲	۳/۰۴۲	۰/۲۷	۰/۸۲۱	چالش های اقتصادی ناشی از اسکان غیر رسمی نقاط الحاقی	← -	کالبدی
۰/۰۲۷	۰/۰۰۸	۲/۶۵	۰/۲۸۵	۰/۷۵۶	افزایش سکونتگاه های غیر رسمی در حاشیه شهر	← -	کالبدی
۰/۴۴/۰	۰/۰۳۱	۲/۱۵۹	۰/۲۵۵	۰/۵۵	بی توجهی به احداث فضاهای سبز و عمومی	← -	کالبدی
۰/۰۴۵	۰/۰۳۴	۲/۱۱۹	۰/۲۵۳	۰/۵۳۵	روستایی شدن بافت شهری و شهری شدن بافت روستایی	← -	کالبدی
۰/۱۰۴	۰/۰۰۳	۳/۰۲۳	۰/۳۳	۰/۹۹۸	نامناسب بودن زیر ساخت (آب، برق، ..) شهری و نقاط الحاقی	← -	کالبدی
۰/۰۳۱	۰/۰۰۶	۲/۷۴۵	۰/۳	۰/۸۲۳	تغییر میزان کاربری مسکونی	← -	کالبدی
۰/۰۴۳	***	۳/۶۵۶	۰/۳۸۶	۱/۴۱	تغییر میزان کاربری خدماتی	← -	کالبدی
۰/۰۱۷	***	۳/۵۳۲	۰/۳۷	۰/۸۷۶	عدم امکان انجام برخی از فعالیت های اقتصادی متداول در روستاها مانند دامداری و گلخانه داری	← -	اقتصادی
۰/۰۵۳	۰/۰۰۱	۳/۲۰۳	۰/۳۱۶	۱/۰۱۲	افزایش تجمل گرایی و گرایش به خرید کالاهای لوکس در میان روستاییان	← -	اقتصادی
۰/۰۵	۰/۰۰۱	۳/۲۴۵	۰/۳۲۴	۱/۰۵۳	افزایش قیمت زمین در روستاهای حاشیه ایی	← -	اقتصادی
۰/۰۴۸	۰/۰۲۴	۲/۲۵۹	۰/۲۲۴	۰/۵۰۶	کاهش شدید رغبت روستاییان به فعالیت های تولیدی و جذب شدن بیشتر آن ها به فعالیت های خدماتی و ...	← -	اقتصادی
۰/۰۷۴	***	۳/۵۰۵	۰/۳۴۸	۱/۲۲۱	افزایش وابستگی در تأمین مواد غذایی و لبنی به شهر	← -	اقتصادی
۰/۰۸۹	***	۳/۶۰۲	۰/۳۹۰	۱/۵۱۲	تعارض های (اجتماعی، فرهنگی و ...) ناشی از الحاق نقاط روستایی	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۰۹	۰/۰۴۸	۱/۹۷۳	۲/۱۰۱	۴/۱۴۷	میزان مشارکت مردم	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۷	۰/۰۶۳	۱/۸۵۶	۱/۴۷	۲/۷۲۹	پایین بودن آگاهی های عمومی و آموزش مردم در این نقاط	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۴۱	۰/۰۵۲	۱/۹۴۵	۱/۹۳۱	۳/۷۵۶	تراکم جمعیت در روستاهای حاشیه ای	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۸۹	۰/۱۵۷	۱/۴۱۷	۰/۸۲۶	۱/۱۷	تراکم بالای جمعیت	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۱۱	۰/۰۴۸	۱/۹۷۴	۲/۰۷۹	۴/۱۰۳	افزایش تنش ها و مجادلات درون خانواری	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۷۲	۰/۰۵۳	۱/۹۳۵	۱/۷۴۳	۳/۳۷۲	نبود سامانه ارتباطی و اطلاع رسانی	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۲۲	۰/۰۸۷	۱/۷۱	۱/۲۱۷	۲/۰۸۲	عدم مشارکت در پرداخت عوارض و هزینه های خدمات شهری	← -	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۶۵	۰/۰۵۱	۱/۹۴۸	۱/۶۱۹	۳/۱۵۴	رواج چشم و همچشمی در میان روستاییان	← -	اجتماعی - فرهنگی

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۶.

شهرستان مریوان در استان کردستان و در ۱۳۵ کیلومتری باختر سنندج، با طول و عرض جغرافیایی بین ۳۵ درجه و ۴۸ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۲ دقیقه عرض شمالی و ۴۶ درجه و ۴۵ دقیقه تا ۴۵ درجه و ۵۸ دقیقه طول شرقی نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. این شهرستان از شمال به سقز و عراق، از جنوب به پاوه، از شرق به سنندج و از مغرب به عراق منتهی شده است. طبق آخرین تقسیمات کشوری شهرستان مریوان دارای ۳ بخش، ۳ شهر، ۶ دهستان و ۱۵۱ آبادی دارای سکنه است (سالنامه آماری استان کردستان). طبق آخرین

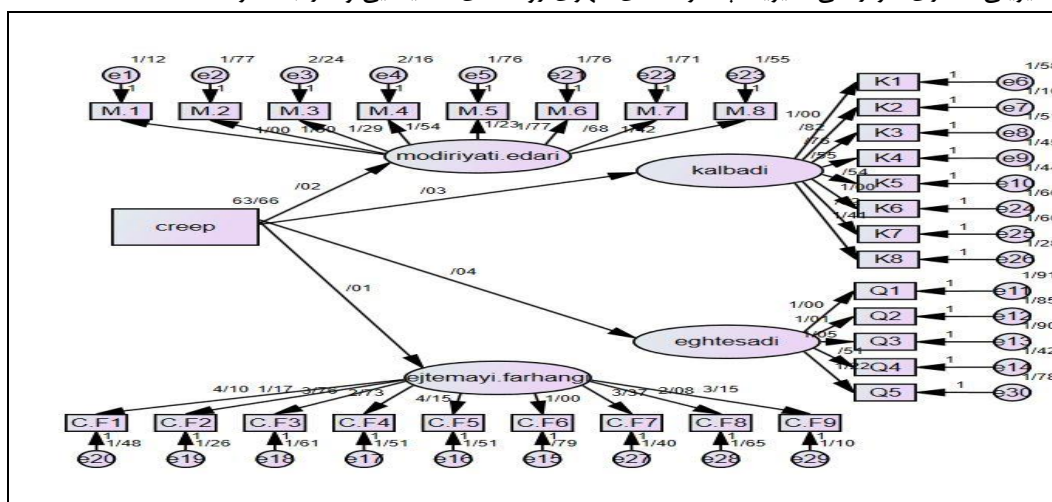
سرشماری صورت گرفته در سال ۱۳۹۵، جمعیت شهرستان مریوان ۱۹۵۲۶۳ نفر بوده که از این تعداد ۱۵۱۱۸۸ نفر ساکن در نقاط شهری و ۴۴۰۷۴ نفر در نقاط روستایی ساکن بوده اند. که از جمعیت ساکن در نقاط روستایی شهرستان ۲۱۲۴۲ نفر را زنان و ۲۲۸۳۲ نفر را مردان تشکیل داده اند. (مرکز آمار کشور، ۱۳۹۵). شهر مریوان به دلیل قرار گرفتن در کنار دریاچه زریبار، اورامان و طبیعت زیبای منطقه و همچنین ترانزیت و واردات کالا در مرز ایران و عراق، باعث رونق اقتصادی و گسترش مریوان شده است. این رونق اقتصادی شهر باعث تسریع خزش شهری شده، بطوری که موجب تغییرات کاربری زیادی همچون زیرساخت و ساز بردن اراضی کشاورزی، اسکان غیر رسمی و ... در سطح شهر و روستاهای اطراف آن شده است.

شکل ۱- موقعیت منطقه مورد مطالعه- مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷.

بحث و ارائه یافته ها:

تحلیل یافته های استنباطی: در این بخش برای برقراری روابط علی متغیرهای مستقل با متغیرهای وابسته، مدل پیشنهادی با استفاده از Amos ۲۴ آزمایش شد. همچنین خزش شهری بر تمام ابعاد مورد مطالعه اثرات مثبت و منفی داشته که در مرتبه اول بر بعد اقتصادی، در مرتبه دوم اجتماعی _ فرهنگی، در مرتبه سوم کالبدی و در مرتبه چهارم مدیریتی _ اداری، تأثیر گذار بوده است. در زمینه اقتصادی می توان گفت تضعیف یا از بین رفتن خودکفایی روستایی که به دلیل تبدیل اراضی کشاورزی به کاربری مسکونی بوده، اثرات منفی بسیاری در منطقه بر جای گذاشته است. بعد اجتماعی _ فرهنگی نیز تراکم بالای جمعیت و تعارض های اجتماعی _ فرهنگی روستا شهری را به همراه داشته، در زمینه بعد کالبدی، روستایی شدن بافت شهری و شهری شدن بافت روستایی و افزایش سکونتگاه های غیر رسمی در حاشیه شهر را در پی داشته، از طرف دیگر اراضی بستر کالبدی شهر چنان است که عوامل طبیعی به عنوان مانع و محدود کننده توسعه شهری شهرستان مریوان محسوب نمی شود و از این جهت باعث توسعه شهری به صورت نا منظم و خزش شهری به پیرامون شده است. نهایتاً در زمینه بعد مدیریتی _ اداری سردرگمی مدیریت پسرکانه های شهری روستاهای حاشیه ایی و .. را به همراه داشته است.

شکل ۲- الگوی معادلات ساختاری پژوهش - مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷.

مثبت بودن کلیه وزن های رگرسیونی یا بارهای عاملی نتیجه ای منطقی و قابل قبول را از مبانی نظری شکل فوق به نمایش می گذارد. بار عاملی هر عامل نباید از ۰٫۵ کمتر باشد، اگر عاملی کمتر از ۰٫۵ باشد این عامل باید حذف شود، در اینجا با توجه به شکل بالا کلیه شاخص های برازش مدل کلی در سطح مناسبی ارزیابی شده اند که این امر نشان از برازش کامل مدل تحقیق دارد. در جدول (۴) وزن رگرسیونی استاندارد متغیرهای تحقیق نشان داده شده است.

جدول ۴- وزن رگرسیونی استاندارد

سطح معناداری	وزن رگرسیونی استاندارد	رابطه متغیرها		
***	۰/۱۷۵	تغییر در مکانیسم و فرآیند مدیریت	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۱۸۱	ناکارآمدی نظام مدیریت مالی	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۱۶	سردرگمی مدیریت پسرکانه های شهری	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۱۹۳	نحوه مدیریت زمین های کشاورزی	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۱۷۲	قرار گیری روستاییان در جریانات و آمد و شد های نظام بروکراتیک اداری	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۲۴۳	سردرگمی مدیریت در روستاهای حاشیه ای و به تبع ناکارآمد جلو دادن آن	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۰۹۸	فرهنگ سازمانی	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۲۱	ساختار سازمانی	<---	مدیریتی - اداری
***	۰/۲۱۲	افزایش گرایش به زیرساخت و ساز بردن اراضی کشاورزی در نقاط الحاقی	<---	کالبدی
***	۰/۲۰۹	چالش های اقتصادی ناشی از اسکان غیر رسمی نقاط الحاقی	<---	کالبدی
***	۰/۱۶۵	افزایش سکونتگاه های غیر رسمی در حاشیه شهر	<---	کالبدی
***	۰/۱۲۴	بی توجهی به احداث فضاهای سبز و عمومی	<---	کالبدی
***	۰/۱۲۱	روستایی شدن بافت شهری و شهری شدن بافت روستایی	<---	کالبدی
***	۰/۲۰۷	نامناسب بودن زیر ساخت (آب، برق، فاضلاب، گاز و ...) شهری و نقاط الحاقی	<---	کالبدی
***	۰/۱۷۵	تغییر میزان کاربری مسکونی	<---	کالبدی
***	۰/۳۲۲	تغییر میزان کاربری خدماتی	<---	کالبدی
***	۰/۲۱۸	عدم امکان انجام برخی از فعالیت های اقتصادی متداول در روستاها	<---	اقتصادی
***	۰/۲۲۴	افزایش تجمل گرایی و گرایش به خرید کالاهای لوکس در میان روستاییان	<---	اقتصادی
***	۰/۲۳	افزایش قیمت زمین در روستاهای حاشیه ایی	<---	اقتصادی
***	۰/۱۳	کاهش رغبت روستاییان به فعالیت های تولیدی و جذب آن ها به فعالیت خدماتی	<---	اقتصادی
***	۰/۲۷۲	افزایش وابستگی در تأمین مواد غذایی و لبنی به شهر	<---	اقتصادی
***	۰/۱۰۴	تعارض های (اجتماعی، فرهنگی و ...) ناشی از الحاق نقاط روستایی	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۲۹۸	میزان مشارکت مردم	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۲۰۲	پایین بودن آگاهی های عمومی و آموزش مردم در این نقاط	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۲۶۵	تراکم جمعیت در روستاهای حاشیه ای	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۰۹۶	تراکم بالای جمعیت	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۲۹۹	چالش و مدیریت زیر ساخت ناشی از اسکان غیر رسمی نقاط الحاقی	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۲۵۶	نبود سامانه ارتباطی و اطلاع رسانی	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۱۴۹	عدم مشارکت در پرداخت عوارض و هزینه های خدمات شهری	<---	اجتماعی - فرهنگی
***	۰/۲۶۸	رواج چشم و همچشمی در میان روستاییان	<---	اجتماعی - فرهنگی

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷.

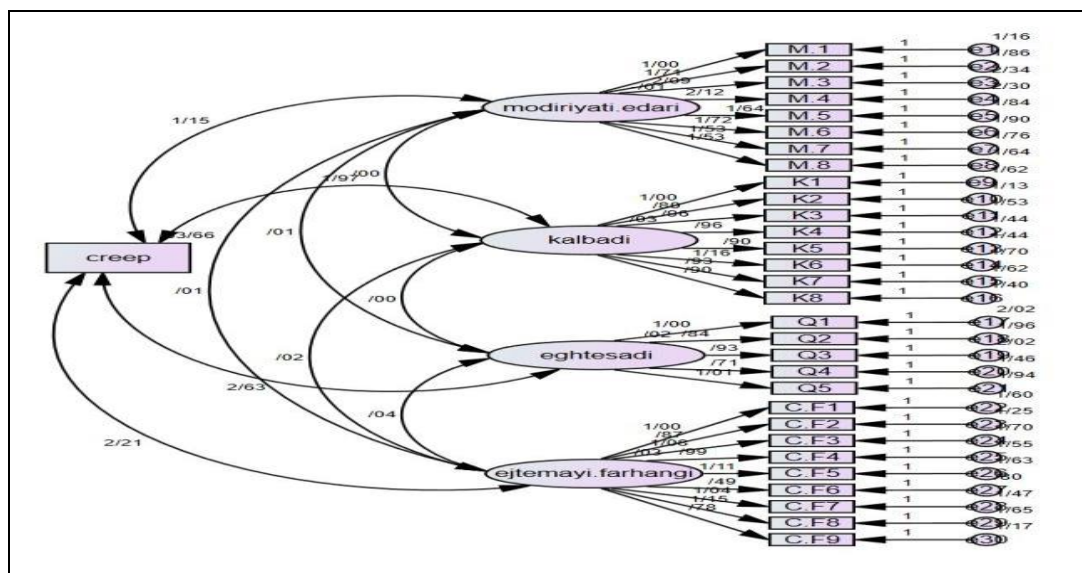
با استفاده از شاخص های کلی برازش می توان به این پرسش پاسخ داد که صرفنظر از مقادیر خاص گزارش شده برای پارامترها، آیا به طور کلی، مدل تدوین شده، توسط داده های تجربی گردآوری شده حمایت می شود یا خیر؟ در صورتی که پاسخ مثبت باشد، مدل قابل قبول است. در غیر این صورت بایستی نسبت به اصلاح آن همت گماشت. برای تفسیر مقادیر موجود در جدول فوق باید گفت، وجود کای

اسکوئر غیر معنادار (CMIN) برابر با ۲۰۹۴/۵۵۳ و سطح معناداری (p= 000) نتیجه ای مطلوب را به نمایش می گذارد، اما در این میان نقش درجه آزادی (DF) نیز از اهمیت برخوردار است. هر چه درجه آزادی مدل از درجه آزادی یک مدل اشباع شده (برابر با صفر) دور و به درجه آزادی یک مدل استقلال (برابر با ۴۶۵) نزدیک شود، باید تلقی مطلوب تری از مدل داشت. شاخص های نیکویی برازش مدل عدد ۹۸۸/ را نشان می دهد که وضعیت مطلوبی را نشان می دهد. همچنین شاخص های برازش تطبیقی و برازش توکر- لوئیس به ترتیب مقادیر ۹۱۰/ و ۹۶۳/ را نشان می دهد. مقدار برازش مقتصد مدل نیز ۰,۶۳۹ است که بیش از ۰,۵۰ است و ریشه میانگین مربعات خطای برآورد مدل نیز ۰,۰۸۰ است که کمتر از ۰,۱ است. و در نهایت، نسبت کای دو بر درجه آزادی بین مقدار مورد قبول ۲ تا ۳ یعنی ۲,۲۸۶ می باشد. بنابراین بر اساس نتایج حاصل شده مدل از برازش مناسبی برخوردار است.

جدول ۵- وضعیت شاخص های برازش

نوع شاخص	شاخص	معادل فارسی شاخص	مقدار شاخص در الگوی مورد نظر
مطلق	NPAR	پارامترهای آزاد برای مدل تدوین شده	۶۱
	CMIN	کای اسکوئر غیر معنادار	۹۹۴/۵۵۳
	DF	درجه آزادی	۴۳۵
نسبی	P	سطح معناداری	۰۰۰/
	GFI	نیکویی برازش	۹۸۸/
نسبی	RMSEA	شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده	۰۸۰/
	CMIN/DF	نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی	۲/۲۸۶
تطبیقی	TLI	شاخص برازش توکر- لوئیس	۹۶۳/
	CFI	شاخص برازش تطبیقی	۹۱۰/
مقتصد	PNFI	شاخص برازش مقتصد	۶۳۹/
	PCFI	شاخص برازش تطبیقی مقتصد	۲۹۰/

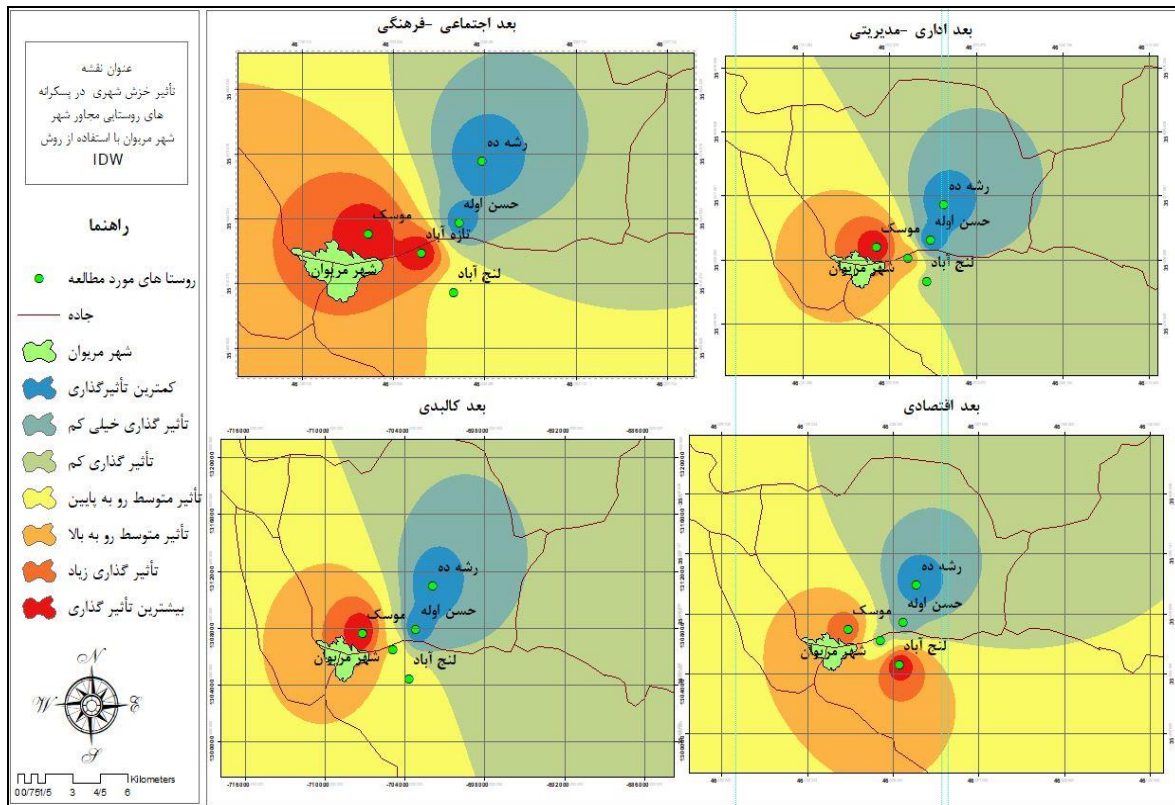
مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷.

شکل ۳- مدل اندازه گیری الگوی معادلات ساختاری پژوهش - مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷.

در مدل اندازه گیری الگوی معادلات ساختاری بارهای عاملی باید بالای مقدار ۰,۳۰ باشند، اگر عاملی زیر ۰,۳۰ باشد به مدل آسیب وارد خواهد کرد در نتیجه باید حذف شود. در اینجا همه ی بارهای عاملی بالای ۰,۳۰ هستند در نتیجه شاخص های برازش مدل در سطح مناسبی ارزیابی شده اند که این امر نشان از برازش کامل مدل تحقیق دارد. به عبارتی همه ی سنجه های پژوهش حاضر نسبت به متغیر مستقل خود همبستگی یا کوواریانس بالایی دارند. در ادامه به بررسی تأثیر خزش شهری به تفکیک روستاهای مورد مطالعه و با استفاده از نقشه های استخراج شده از نرم افزار GIS پرداخته ایم.

- ✓ با توجه به تحلیل فضایی انجام شده در نرم افزار *ARCGIS* بر اساس ابزار دورن یابی *IDW* می توان نتیجه گرفت که تأثیر خزش شهری بر بعد اجتماعی - فرهنگی پسرکرانه های روستایی مجاور شهر روستاهای موسک و تازه آباد بیشترین تأثیر، روستای لنج آباد تأثیر متوسط رو به پایین و روستای حسن اوله تأثیر خیلی کم و رشه ده کمترین تأثیر را نسبت به خزش شهری شهر مریوان داشته اند.
- ✓ در زمینه بعد اداری - مدیریتی پسرکرانه های روستایی مجاور شهر می توان گفت که روستای موسک بیشترین تأثیر، روستای تازه آباد تأثیر متوسط رو به بالا، لنج آباد تأثیر کم، روستاهای حسن اوله و رشه ده کمترین تأثیر را نسبت به خزش شهری شهر مریوان داشته اند.
- ✓ تأثیر خزش شهری بر بعد اقتصادی پسرکرانه های روستایی مجاور شهر نشان می دهد که روستای لنج آباد بیشترین تأثیر، موسک تأثیر زیاد، روستای تازه آباد تأثیر کم، روستای حسن اوله تأثیر خیلی کم و روستای رشه ده کمترین تأثیر را نسبت به خزش شهری شهر مریوان دارد.
- ✓ با توجه به تأثیر خزش شهری بر بعد کالبدی پسرکرانه های روستایی مجاور شهر می توان گفت که روستای موسک بیشترین تأثیر، روستای تازه آباد تأثیر متوسط روبه بالا، روستای لنج آباد تأثیر متوسط رو به پایین، روستاهای حسن اوله و رشه ده کمترین تأثیر را نسبت به خزش شهری شهر مریوان داشته اند.
- به طوری کلی خزش شهری در شهر مریوان باعث افزایش اراضی رها شده کشاورزی، افزایش ناموزون توسعه ی شهری در حومه ها از طریق توسعه شبکه راه ها، انتقال جمعیت رو به رشد شهر و گسترش فضای مسکونی و غیر مسکونی در سکونتگاه های روستایی پیرامون شده است. رشد فیزیکی شهری و خزش به سمت روستاهای الحاقی سبب بروز تحولاتی شده که با توسعه پایدار روستایی هماهنگ نیست و اثرات منفی مختلفی در مدیریت شهری منطقه داشته است. به عنوان مثال این پدیده سبب از بین رفتن منابع تولیدی مهمی همچون خاک بویژه در روستای موسک و تازه آباد شده، این امر سبب شده که در این روستاها، مردم دست از کارهای کشاورزی کشیده اند و به فروش زمین ها و اراضی زراعی - باغی خود و تغییر آن به ساخت و ساز مسکونی - تجاری روی آورده اند، که این خود زمینه را برای ایجاد گرایش شدید به ساخت و ساز، کاهش شدید رغبت روستائیان به فعالیت های تولیدی، جذب روستائیان به سمت فعالیت های رانتی و املاک، وابستگی درآمد خانوارهای روستایی به کسب و کار شهری و در آخر افزایش نرخ بیکاری فراهم کرده است.

نتیجه گیری:

با افزایش جمعیت شهری و بالا رفتن تراکم جمعیت که با افزایش ساخت و ساز همراه است، عرصه های فضایی شهر را با محدودیت مواجه کرده و به سمت نقاط پیرامون آن هدایت می نماید و بدین صورت شهر در پی جبران کمبود اراضی مورد نیاز رفته رفته تا حد روستاهای حاشیه ای توسعه می یابد و محیط پیرامونی خود را به سازه های مورد نیاز شهروندان تغییر کاربری می دهد. از طرفی کم بودن قیمت اراضی روستایی نسبت به اراضی شهر موجب شده تا تبدیل به مکانی برای احداث سکونتگاه مهاجرین شود که با افزایش تعداد آنها، روستاهای خوابگاهی را در حاشیه شهر به وجود می آورند. ادامه این روند مرزها را از بین برده تا اینکه روستا جزء محدوده شهر شده و توسط آن بلعیده می شود و بدین ترتیب خزش شهر رابه سمت اراضی روستایی حاشیه خود تسریع می کنند. نزدیک شدن روستا به شهر افزایش بهای زمین های روستایی را موجب شده که خود عاملی دیگر مبتنی بر تغییرات کاربری اراضی روستایی می شوند. رشد و گسترش شهر مریوان نمونه کاملی از تبدیل اراضی کشاورزی و تخریب منابع پایدار محیط زیست را ارائه می دهد، همچنین الحاق روستاهای تازه آباد، موسک و ... به این شهر باعث افزایش چالش های مدیریت شهری و نواحی روستایی مجاور شهری شده است. با توجه به یافته های مدل معادلات ساختاری AMOS، در منطقه مورد مطالعه بیشترین تأثیر خزش شهری بر نواحی روستای الحاقی در زمینه بعد اقتصادی (با بار عاملی ۲٫۶۳) همچون عدم امکان انجام برخی از فعالیت های اقتصادی متداول در روستاها مانند دامداری و گله داری، افزایش تجمل گرایی و گرایش به خرید کالاهای لوکس در میان روستاییان، افزایش قیمت زمین در روستاهای حاشیه ایی، کاهش شدید رغبت روستاییان به فعالیت های تولیدی و جذب شدن بیشتر آن ها به فعالیت های خدماتی و... و افزایش وابستگی در تأمین مواد غذایی و لبنی به شهر می باشد، که با نتایج شیخ بیگلر و اکبریان رونیزی (۱۳۹۷)، جلالیان و همکاران (۱۳۹۲) مطابقت دارد. بعد از بعد اقتصادی بیشترین تأثیر خزش شهری بر نواحی روستایی الحاقی در زمینه بعد اجتماعی - فرهنگی (با بار عاملی ۲٫۲۱) همچون تعارض های (اجتماعی، فرهنگی و ...) ناشی از الحاق نقاط روستایی، میزان مشارکت مردم، پایین بودن آگاهی های عمومی و آموزش مردم در این نقاط، تراکم جمعیت در روستاهای حاشیه ای و ... می باشد، که با نتایج مهدوی و برنجکار (۱۳۹۳) مطابقت دارد. بعد از بعد اجتماعی - فرهنگی بیشترین تأثیر خزش شهری بر نواحی روستایی الحاقی در زمینه بعد کالبدی (با بار عاملی ۱٫۹۷) همچون افزایش گرایش به زیرساخت و ساز بردن اراضی کشاورزی در نقاط الحاقی، بی توجهی به احداث فضاهای سبز و عمومی، روستایی شدن بافت شهری و شهری شدن بافت روستایی و... می باشد، که با نتایج سعیدی و همکاران (۱۳۹۵)، علوی و همکاران (۱۳۹۶)، افراخته و حجی پور (۱۳۹۲) و *Martinuzzi et al* (۲۰۰۷) مطابقت دارد. همچنین بعد از بعد کالبدی بیشترین تأثیر خزش شهری بر نواحی روستایی الحاقی در زمینه بعد مدیریتی - اداری (با بار عاملی ۱٫۱۵) همچون نحوه مدیریت زمین های کشاورزی، سردرگمی مدیریت پسرکانه های شهری و ... می باشد. با توجه به یافته های پژوهش خزش شهری اثرات مثبت و منفی بسیاری بر نواحی روستایی پیرامون داشته است اما اثرات منفی آن به مراتب بیشتر است. بیشترین اثرات منفی خزش شهری در شهر مریوان افزایش گرایش به زیرساخت و ساز بردن اراضی کشاورزی، روستایی شدن بافت شهری و شهری شدن بافت روستایی، تعارض های اجتماعی - فرهنگی، چالش و مدیریت زیر ساخت ناشی از اسکان غیر رسمی، افزایش اثرات مخرب زیست محیطی بر شهر و سردرگمی مدیریت در روستاهای حاشیه ای و ... می باشد. که با مطالعه هراثینی در سال (۱۳۹۵) مطابقت دارد. همچنین یافته های تحلیل فضایی پژوهش نشان دادند که روستاهایی که در فاصله نزدیکتر به شهر مریوان قرار دارند از تغییرات مربوط به خزش شهری تأثیرات بیشتری پذیرفته اند تا روستاهای با فاصله ی دورتر. به عبارتی هر چه فاصله از شهر بیشتر باید تأثیرات خزش شهری کمتر می شود و برعکس، که این امر با یافته های شفیع ثابت که در سال (۱۳۹۲) انجام داده است مطابقت دارد. به طور کلی اگر سیاست گذاری و اقدامات لازم برای جلوگیری از ادامه این روند صورت نگیرید، اثرات جبران ناپذیری از لحاظ عملکرد اقتصادی در این منطقه بر جای می گذارد. تراکم جمعیت بالا نیز سبب بروز نابرابری های بسیاری (آموزشی و ...) در سطح منطقه شده، از لحاظ زیست محیطی نیز به دلیل فشار بر منابع، تبدیل و تغییر کاربری اراضی، نابودی زمین های ارزشمند کشاورزی را در پی خواهد داشت. بنابراین، برای بهبود وضعیت اجرای قوانین منظم و دقیق در زمینه کاربری اراضی و اعمال نظارت بر ساخت و سازهایی از این دست، لازم و ضروری قلمداد می شود. چنانچه مدیریت و سیاست گذاری های مشخصی در حوزه شهر مریوان و روستاهای پیرامون صورت نگیرد، فرایند خزش شهری و تغییرات کاربری اراضی تداوم خواهد داشت.

Reference:

1. Aalavi, S. A; Shakeri Mansour, E; Gorasi, A. (2017): *Spatial Analysis of Urban Creep Development in Babol City. Geography Quarterly and Urban Planning of Zagros Landscape*, 9, 32, PP: 88-65.

2. Afrakhate, H; Azizpour, F. And Jornipian, R. (2013): *The role of spatial currents in the process of rural creep Case Study: Solayman Abad District. Quarterly Journal of Spatial Planning*, 1, 2, pp: 9-24.
3. Afifi, Ramin (2015): *The Effectiveness of Knowledge Management on Urban Management in terms of Managers of the Municipality of Tehran. Journal of Urban Management Studies*, 7, 23, pp: 91-77.
4. Angel, A. (2003): *Environmental planning and management of the peri-urban: perspectives on an emerging field. Environmental and Urbanization*, 15, PP: 117-132.
5. Banai, R., (2014): *Urban Sprawl: Definition, Data, Methods of Measurement, and Environmental, Consequences. Journal of Sustainability Education*, 7, PP: 2151-7452.
6. Bianca, M., et al. (2012): *Post-communist land use changes related to urban sprawl in the Romanian metropolitan areas. Journal of Studies and Research in Human Geography*, 6, PP: 35-46.
7. Carbó-Ramírez, P. Zuria, I (2011): *The value of small urban greenspaces for birds in a Mexican city. Landscape and Urban Planning*, 23, pp: 213_222.
8. Clark, D. (1996): *Urban World/ Global City. by Rutledge. London. PP: 13-22.*
9. Celik, A. (2005): *Land-use effects on organic matter and physical properties of soil in a southern editerranean highland of Turkey. Soil and Tillage Research*, 83, PP: 270-277.
10. Eglin, R. (2010): *A New Village Region : Region Rural Sprawl. Journal Transformer*, 11, PP: 213-234.
11. Engle, N. (2010): *Understanding rural sprawl:A look at Osceola Country. Michigan, SPNH Revie*, 6, PP: 1-13.
12. Firouznia, K; Kazemi, M. M. And Sadeghi Taheri, A. (2011): *A study on the impact of village integration in a typical city: Integrated villages in Kashan. Geography and Development*, 9, 25, pp: 79-96.
13. Haraini, M; Anbarloo, M. and Aqil O. (2016): *Urban Creep and its Effects on Land Use Change (Case Study: Khomein City in the Last 30 Years). International Conference on Urban Economics, Tehran, Scientific Society of Urban Economics of Iran.*
14. Irandost, K. (2011): *A Review of the Short Experience of the Empowerment of Informal Settlements in the City of Kermanshah. Journal of Geography and Development*, 8, 20, pp: 78-59.
15. Jalalian, H; Ziaian, P; Daroyi, P. And Karimi Kh. (2013): *Analysis of Urban Creep and Land Use Change (Comparative Study of Urmia and Isfahan). Quarterly Spatial Planning*, 2, 4, pp: 98-73.
16. Kamila, A. and Pal, S. C., (2015): *Urban Growth Monitoring and Analysis of Environmental Impacts on Bandura-I and II Block using Landsat Data. International Journal of Advanced Remote Sensing and GIS*, 4, PP: 965-975.
17. Krieger, D. J. (1999): *Saving Open Spaces: public support for farmland protection. American Farmland Trust Center for Agriculture in the Environment. National Conference Proceedings: The Ohio State University, Columbus, Ohio, September. Available from: <http://atvb.ahajournals.org/>.*
18. Klapka, p. (2010): *Spatial Organization Development. Structure And Apporximation Of Geographical System Moraviam Geographica Reports*, 18, PP: 51-67.
19. Li, W., Zhou, W., Han, L., Qian, Y. (2019): *Uneven urban-region sprawl of China's megaregions and the spatial relevancy in a multi-scale approach. Ecological Indicators*, 97, PP: 194-203.
20. Ma, W., Jiang, G., Li, W., Zhou, T. (2018): *How do population decline, urban sprawl and industrial transformation impact land use change in rural residential areas? A comparative regional analysis at the peri-urban interface. Journal of Cleaner Production*, 205, PP: 76-85.
21. Meyer, W.B., Turner, B.L. (1994): *Modeling land use and cover as part of Global environmental change. Kluwer Academic Publishers, Printed in the Netherlands*, 28, PP: 45-64.

22. Martinuzzi, S., William A., Gould, O. M., Gonz'alez R. (2007): *Land Development, Land use, and Urban Sprawl in Puerto Rico, integrating remote sensing and population census data. Landscape and Urban Planning*, 79, PP: 288-297.
23. Mahdavi, M. And Barnkar, A. (2014): *City Creep and Land Use Change (A Case Study of Bandar Anzali Town in the Recent 45 Years). Geographic Perspective in Human Studies*, 9, 27, pp: 17-1.
24. Meshkini, A; Mahdinezhad, H. and Parviz, Sh. (2015): *Models of Entropism in Urban Planning, Omid Enghelab Publications, First Edition, Tehran.*
25. NouriKermani, A; Mohammadpourilima, N. And AliazadMina Abad, F. (2015): *Urban management and conflict arising from the integration of rural areas into the city limits (Case study: Islamshahr and Shateera towns). Human Geography Research*, 47,1, pp: 129-119.
26. Najafi Kani, A. A.; Sadeghi, N.; Rahmani, M. (2013): *Challenges and Strategies for Spatial Development of Additional Villages to Gorgan. Journal of Space Economics and Rural Development*, 3, 5, pp: 118-101.
27. Parry M.L, (1990): *climate change and world agriculture, EarthSacan, London.*
28. Rojas C, Moniz, I., and Pino J., (2013): *Understanding the urban sprawl in the mid-size Latin American cities through the urban form: Analysis of the Concepcion metropolitan area (Chile). Journal of Geographic Information System*, 5(3), PP: 219- 227.
29. Radeloff, V.C., Hammer. R.B., Stewart, S.I. (2005): *Rural And suburban sprawl in the U.s Midwest from 1940 to 2000 and its relation to forest fragmentation. Conseroation Biology*, 19(3), PP: 793-805.
30. Scott, A., Alana G. and AyeleGelan, (2007): *The Urban-Rural Divide: Myth or Reality? Macaulay Institute, Design and Layout by Claudia Carter and Pat Carnegie.*
31. Saeedi, A. And Shafiee Sabet, N. (2011): *The Corrosiveness of Landscape and the Transformation of Agricultural Land Use, in: Rural-Urban Relationships in Iran. Mehrermo, First Edition, Tehran.*
32. Saeedi, A; Rahmani Fazli, A. And Ahmadi, M. (2013): *Urban Integration of Rural Settlements around the City of Zanjan; Case: Sayan and Gawazang Villages. Journal of Housing and Rural Environment*, 33, 145, pp: 16-3.
33. Saeedi, A; Afrakhate, H; Azizpour, F. and Mohammadi, S. K. (2014): *In a study titled Metropolitan Creep, Attachment and Conflict of the Fabric-Space-Based Sphere-Based Case of Darband-Kashank (Northern Tehran). Quarterly Journal of the Geographical Society of Iran*, 12 , 41, pp: 42-7.
34. Saeedi, A; Taleshi, M; Musa Kazemi, S. Mehdi; Zia Nooshin, M. M. (2016): *The role of rural creep and land use change Case Study: Villages around Hamedan. Geography (Quarterly Journal of the Iranian Geographic Society)*, 14, pp: 5-32.
35. Shafiee Sabet, N; Khaksar, S. (2017): *Environmental-Ecological Consequences of Urban Creep in Rural Settlements around the City of Hamedan. Journal of Environmental Sciences*, 15, 3, PP: 74-55.
36. Sheikh Biglou, R; Akbarian Ronizzi, S. R. (2018): *Urban Creep, Village Attachment to the City, Analysis of Impacts and Implications from the Perspective of Residents (Case Study: Extension Villages to the City of Shiraz). Human Geography Research*, 50, 3, pp: 608-591.
37. Varesi, H.re.; Rajaei, J. A.. And Ghanbari, M. (2012): *An Analysis on Urban Creep and Physical Growth in Gonabad City Using Entropy and Hellendian Models. Land Planning*, 4, 6, pp: 100-79.
38. Wood, M. (2010): *Rural geography (process, reactions, experiences of rural rebuild)Tehran, Tehran University Publication.*
39. ZiaTavana, M. H. and Ghadarmarzi, H.(2009), *Land use change in Pira Shahri villages in the process of creep in the villages of Naysar and Hassanabad, Sanandaj. Human Geography Research*, 42, 68, pp: 119-135.
40. Zamani, M; Salehi, S. (2018): *Marivan Urban Creep and Its Effect on the Instability of Adjacent Towns Villages. Issue Quarterly of Human Sciences*, 1, 2, pp: 1-10.

 Research Paper

Analysis and Analysis of Urban Creep and Its Impact on Rural Provinces adjacent to the city (Case Study: Villages around the city of Marivan)

Hossein Karimzadeh¹: Assistant Professor, Faculty of Planning and Environmental Sciences, Tabriz University
Sima Saadi: Ph.D. student of Geography and Rural Planning, Tabriz University

Received: 2018/11/20

pp:155- 156

Accepted: 2019/5/30

Abstract

Methods of data collection and information include field methods for collecting data and library methodology for studying the literature and theoretical foundations of the research. The sample size is determined by the Cochran formula, which shows the maximum sample size. Regarding the research population, 964 households were selected, among which 350 families were selected as samples. The questionnaire was designed in 4 dimensions and 32 items based on the Likert spectrum. Structural equations modeling has been used to analyze the data and to investigate the relationship between factors and determine the share of each of them. Data analysis was performed using SPSS 22 and 24 AMOS software, and also for spatial analysis, the IDW interpolation method was used in ARC GIS software. The findings of the study show that according to the findings of the structural equation model of AMOS, in the study area, the greatest effect of urban creep on the areas of the annexation of the village in the field of economic dimension (with factor load 2.63), in the second degree social-cultural dimension (with load Factor 2.21) were in the third degree physical dimension (with a factor load of 1.97) and in the fourth order administrative-administrative dimension (with a factor load of 1.15). According to the findings of the spatial analysis of the research, the villages that are closer to the city of Marivan are more affected by the changes in urban creep than the distant villages.

Key Words: Urban Creep, Rural Creep, Rural Settlements, Marivan City.

Extended Abstract**Introduction:**

The urban creep pattern of the 1960s has been taken seriously in urban discourse and has long been regarded as a phenomenon specific to American cities due to the abundance of cheap land, the overcrowding of roads, and the over-production of cars in the country. It happened. But today it has become a global phenomenon that most developed and developing countries are facing (Meshkini, 2013: 53). The most important cause of this phenomenon can be considered the increasing population growth and increasing rural-urban migration. As the rapid growth of urban population causes problems such as marginalization, rising housing prices, lack of services and facilities, environmental pollution, uneven development of the city, disruption, etc., the issue of attention to the spatial structure of the city and Finding solutions to control and guide the transformation of the shape of the city is of great importance (Varesi, 2012: 137). So that metropolitan areas have grown rapidly within rural areas, and rural settlements have been rapidly migrating. In addition, during the second half of the 20th century, migration to the city center was reversed, and the population flowed out of the city and into the suburbs. This has further complicated urban-rural land use issues and has emerged as a fundamental issue for change in metropolitan areas (Krieger, 1999: 15-16). This affects the economic, social, cultural, spatial and physical dimensions of the near and far rural centers, which in many

---

¹ -Corresponding Author's: Email: karimzadeh10@gmail.com , Tel: +989143262186

cases are due to the surges of these flows, those villages which are in the closest distance to the cities. Accepts the type of effects. There are numerous consequences of sprawling urban spatial-spatial dimensions on peripheral villages, the most important of which are changes in land use and land use. (Parry, 1990; Meyer & Turner, 1994).

Methodology:

The purpose of this study is applied and in terms of method and nature of data collection descriptive - survey and field. Documentary-library method was used for data collection in the theoretical section and interview and questionnaire-based survey method was used in the field. The statistical population of the study consists of attachment villages to the city of Marivan, consisting of 964 households (based on 2016 statistics). The simple random sampling method and the Cochran formula, which shows the maximum number of samples, were used to determine the sample size. 350 households were selected as the sample size. Structural equations were used to analyze the data and investigate the relationship between the factors and determine their contribution. Structural equation modeling is a comprehensive statistical method for testing hypotheses about the relationships between observed variables and present variables. It should be noted that for data analysis SPSS 22 software was used for data sorting and descriptive analysis of surveyed villages and respondents and 24 AMOS software was used for structural equation modeling, also for spatial analysis and production Mapping based on statistical data, IDW interpolation method was used in ARC GIS software.

Results and discussion:

The growth and expansion of the city of Marivan provides a perfect example of the conversion of agricultural lands and the degradation of sustainable environmental resources, as well as the incorporation of Taze Abad villages, Musk, etc. into the city has increased the challenges of urban management and the adjacent rural areas of the city. According to the findings of AMOS structural equation modeling, in the study area the greatest impact of urban creep on the rural areas of the economic aspect (with a factor of 2.63) such as the impossibility of performing some of the usual economic activities in the villages such as livestock and herding, Increasing luxury and tendency to buy luxury goods among the villagers and ... and increasing dependence on the provision of food and dairy to the city, which is in line with the results of Sheikh Biyglu and Akbarian Roniizi (2018), Jalalian et al (2013). After the economic dimension, the most impact of urban creep on rural areas is the socio-cultural dimension (with a factor of 2.21), such as conflicts (social, cultural, etc.) caused by the incorporation of rural areas, people's participation and ... , Which is in agreement with the results of Saeedi et al. (2016), Alavi et al. (2017), Afrakhte and Hajipour (2013) and Martinuzzi et al (2007). And also after the physical dimension, the greatest impact of urban creep on rural areas is the administrative-administrative dimension (with a factor of 1.15), such as how to manage agricultural lands, confusion of urban backyard management and so on. According to the findings of the study, urban creep has many positive and negative effects on rural areas, but its negative effects are far greater. The most negative effects of urban creep in Marivan are the increasing tendency for agricultural land infrastructure, urban texture ruralization and urbanization of rural texture, socio-cultural conflicts, and so on. This is in line with the study of Harayini in 2016.

Conclusion:

In general, if you do not take the policy and measures necessary to prevent this process from continuing, it will have irreversible economic impacts on the region. High population densities have also caused many inequalities (education and ...) at the regional level, and environmental degradation will result in the destruction of valuable agricultural land due to pressure on resources, conversion and land use change. Therefore, it is necessary to improve the enforcement of regular and strict land use laws and to supervise such construction. Unless there are clear management and policy making in the Marivan area and surrounding villages, the urban creep process and land use changes will continue.